
Bedrijfsadministratie

MBA

Henk Fuchs
Sarina van Vlimmeren

Noordhoff Uitgevers

·MBA·

Tweede druk

Bedrijfsadministratie MBA

Bedrijfsadministratie MBA

Henk Fuchs

Sarina van Vlimmeren

Tweede druk

Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten

Opmaak binnenwerk: Zefier Tekstverwerking, Breda
Omslagontwerp: G2K, Groningen/Amsterdam
Omslagbeeld: iStockphoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

0 / 13

© 2013 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.IS

ISBN (ebook) 978-90-01-84867-5
ISBN 978-90-01-81783-1
NUR 786

Woord vooraf

De Nederlandse Associatie voor Praktijkexamens ('de Associatie') organiseert op diverse momenten in het jaar examens voor het in ons land erkende diploma Moderne Bedrijfsadministratie (MBA). Het onderdeel Bedrijfsadministratie van het examen MBA bestaat uit de volgende modules:

- Journaalposten.
- Financiële rapportage en analyse.

Deze tweede druk van *Bedrijfsadministratie MBA* – bestemd voor de module *Journaalposten* – sluit volledig aan bij de meest actuele eisen van de Associatie, die zijn opgenomen in het nieuwe examenprogramma op basis waarvan in januari 2013 voor het eerst werd geëxamineerd.

Het boek is als volgt samengesteld:

- Herhaling.
De herhaling is bestemd voor studenten die het boekhouden op het niveau van *Praktijkdiploma boekhouden* (nog) niet goed beheersen.
- Inleiding.
- Eerste afdeling: Permanence in handelsonderneming.
- Tweede afdeling: Boekingen van kostensoorten.
- Derde afdeling: Fabrieksboekhouding.
- Vierde afdeling: Budgettering.
- Vijfde afdeling: Obligo's, leasing en huurkoop.
- Zesde afdeling: Administratie met ERP-pakket.

De journaalposten in de module *Journaalposten* worden geëxamineerd tegen de achtergrond van een geautomatiseerde administratie.

Van de twee opgaven die tijdens elk examen voor het onderdeel *Journaalposten* aan de examenkandidaten worden voorgelegd, bestaat

- de ene opgave uit financiële feiten die moeten worden ingevuld in invoerschermen, waarna op basis van het ingevulde scherm de hieruit voortvloeiende journaalpost(en) moet(en) worden gemaakt;
- de andere opgave uit financiële feiten die moeten worden gejournaliseerd, uitgaande van een ERP-omgeving.

Om doublures te voorkomen, bespreken we alle onderwerpen uit het examenprogramma in eerste instantie aan de hand van invoerschermen en de daaruit voortvloeiende journaalposten. In de zesde afdeling laten we zien hoe de financiële feiten in een ERP-omgeving moeten worden gejournaliseerd. De student die de hoofdstukken 1 t/m 25 goed heeft bestudeerd, zal in de zesde afdeling: Administratie met ERP-pakket zien dat alle voorgaande stof hier terugkeert, zij het in een wat andere uiterlijke vorm.

In deze tweede druk hebben we aan de stof die is opgenomen in de hoofdstukken 0 t/m 25 niet veel veranderd. Wel hebben we natuurlijk de jaartallen aangepast en voor het hoge btw-tarief nu met 21% gewerkt. Verder hebben we als gevolg van wijzigingen in de socialeverzekeringswetgeving de verwerking van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet in de paragrafen 9.1 en 9.2 aangepast.

Doordat in de voorbije jaren in de examenvraagstukken voor het onderdeel ERP steeds meer bijzonderheden werden opgenomen, hebben we aan dit onderdeel in deze nieuwe druk veel meer aandacht besteed. Het onderwerp is nu ondergebracht in de zesde afdeling: *Administratie met ERP-pakket* en bevat de volgende vier hoofdstukken:

- hoofdstuk 26: ERP-pakket;
- hoofdstuk 27: Bijzonderheden bij ERP-pakket;
- hoofdstuk 28: Volledige boekingsgang bij ERP-pakket;
- hoofdstuk 29: Administratie met ERP-pakket – examentraining.

Door de uitbreiding van het onderdeel ERP nam het aantal bladzijden uiteraard toe. Om de tweede druk niet omvangrijker te maken dan de eerste, hebben we besloten de uitwerkingen van de zelftoetsen niet meer in het boek op te nemen. Deze kunt u nu vinden op de website: www.mba.noordhoff.nl

Ook in deze druk besteden we veel aandacht aan de didactiek, waardoor dit testboek zeer geschikt is voor zelfstudie.

Kenmerken van het tekstboek zijn:

- Korte theoretische uiteenzettingen.
- Veel voorbeelden.
- Trefwoorden in de marge.
- Per hoofdstuk meestal een samenvatting en een zelftoets.
- Register met Engelse termen achter in het boek.
- Register met vaktermen achter in het boek.
- Uitwerkingen van de zelftoetsen op de website.

Aan het eind van elke paragraaf geven we in de marge aan welke opgaven precies aansluiten op de in die paragraaf besproken stof. De opgaven zijn gebundeld in de uitgave *Bedrijfsadministratie MBA, Opgaven- en werkboek* op A-4 formaat met multoperforatie. Door gebruik te maken van de toegevoegde werkbladen kan het tempo bij het uitwerken van de opgaven worden verhoogd, terwijl ook een geordend geheel van uitwerkingen ontstaat. Bij het opgaven- en werkboek verschijnt ook *Bedrijfsadministratie MBA, Uitwerkingen*.

Voor verdere informatie over deze uitgaven en de uitwerkingen van de zelftoetsen kunt u de bijbehorende website raadplegen: www.mba.noordhoff.nl

Opmerkingen over de inhoud van deze uitgave die kunnen leiden tot verbeteringen in een volgende druk, zullen wij in dank ontvangen.

Mogen wij u daarom vragen uw op- en aanmerkingen door te geven aan de uitgever? Het adres is:

Noordhoff Uitgevers bv,
Afdeling Hoger Onderwijs,
Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen.
E-mail kunt u richten aan: info@noordhoff.nl

Ook rechtstreeks contact met ons stellen we op prijs. Daartoe de volgende e-mailadressen:

scripta@telenet.be
sarina@vanvlimmeren.be

Hoogstraten/Essen, voorjaar 2013
Henk Fuchs/Sarina van Vlimmeren

Inhoud

Herhaling 1

- 0 Herhaling hoofdzaken boekhoudcyclus 1**
- 0.1 Boekhoudcyclus bij handmatige boekhouding 2
- 0.2 Boekhoudcyclus bij geautomatiseerde boekhouding 23

Inleiding 31

- 1 Inleiding en algemene begrippen 31**
- 1.1 Administratie geeft informatie 31
- 1.2 Bedrijfsadministratie 34
- 1.3 Decimaal rekeningenstelsel 36

Eerste afdeling

Permanence in handelsonderneming 37

- 2 Permanence in voorraad en brutowinst op verkopen 37**
- 2.1 Boekingen in- en verkopen in handelsonderneming 37
- 2.2 Administratie voorraad tegen fifo-prijzen 43
- 2.3 Administratie voorraad tegen vaste verrekenprijzen 46
- 2.4 Afwikkeling saldo rekening Prijsverschillen bij inkoop 50
- 2.5 Invloed prijswijzigingen op vaste verrekenprijzen 53
- Samenvatting hoofdstuk 2 54
- Zelftoets hoofdstuk 2 56

3 Ontvangst/afgifte goederen en factuur op verschillende tijdstippen 59

- 3.1 Ontvangst goederen en factuur op verschillende tijdstippen 59
- 3.2 Afgifte goederen en factuur op verschillende tijdstippen 70
- Samenvatting hoofdstuk 3 80
- Zelftoets hoofdstuk 3 83

4 Permanence in kosten en baten 85

- 4.1 Algemeen 85
- 4.2 Permanence in kosten 87
- 4.3 Permanence in baten 94
- 4.4 Winst-en-verliesrekening op korte termijn 97
- Samenvatting hoofdstuk 4 100
- Zelftoets hoofdstuk 4 102

5 Gemengde kosten- en batenrekeningen 105

- 5.1 Gemengde kostenrekeningen 105
- 5.2 Gemengde batenrekeningen 109
- Samenvatting hoofdstuk 5 112
- Zelftoets hoofdstuk 5 113

Tweede afdeling

Boekingen van kostensoorten 115

6 Kostencalculatie 115

- 6.1 Kostenbegrip 115
- 6.2 Kostensoorten 118
- Samenvatting hoofdstuk 6 119
- Zelftoets hoofdstuk 6 120

7 Kosten van grond- en hulpstoffen 121

- 7.1 Administratie tegen vaste verrekenprijzen 121
- 7.2 Vaste verrekenprijzen inclusief diverse kosten 126
- Samenvatting hoofdstuk 7 134
- Zelftoets hoofdstuk 7 135

8 Boekhouding en voorkoop/voorverkoopcontracten 137

- 8.1 Algemeen 137
- 8.2 Voorkoopcontracten in boekhouding 139
- 8.3 Voorverkoopcontracten in boekhouding 145
- Samenvatting hoofdstuk 8 147
- Zelftoets hoofdstuk 8 149

9 Kosten van menselijke arbeid 151

- 9.1 Brutolonen en nettolonen 151
- 9.2 Directe lonen en indirecte lonen 161
- 9.3 Personeelsbeheer 169
- Samenvatting hoofdstuk 9 172
- Zelftoets hoofdstuk 9 174

10 Kosten van vaste activa 177

- 10.1 Afschrijvingskosten vaste activa 177
- 10.2 Uitgaven onderhoud en revisie 181
- 10.3 Calculatorische en comptabele afschrijving 186
- 10.4 Verkoop en inruil vaste activa 190
- 10.5 Gevolgen van wijzigingen in vervangingswaarde vaste activa 198
- 10.6 Kosten van grond 200
- Samenvatting hoofdstuk 10 201
- Zelftoets hoofdstuk 10 203

11 Overige kostensoorten 205

- 11.1 Kosten van diensten van derden 205
- 11.2 Kosten van belastingen 207
- 11.3 Interestkosten 209
- 11.4 Dotaties aan voorzieningen 212
- Samenvatting hoofdstuk 11 214
- Zelftoets hoofdstuk 11 216

Derde afdeling

Fabrieksboekhouding 217

- 12 Stukproductie – productieboekingen tegen nacalculatorische kosten 217**
 - 12.1 Productiesystemen 217
 - 12.2 Boekingen in rubriek 4 222
 - 12.3 Boekingen fabricagekosten 225
 - 12.4 Boekingen verkoopkosten 238
 - 12.5 Berekening en boeking winst 243
 - 12.6 Alle boekingen op een rij 244
 - Samenvatting hoofdstuk 12 246
 - Zelftoets hoofdstuk 12 249

- 13 Stukproductie – productieboekingen tegen voorcalculatorische kosten 251**
 - 13.1 Boekingsvarianten 251
 - 13.2 Verwerking voorcalculaties in grootboek 255
 - Samenvatting hoofdstuk 13 266
 - Zelftoets hoofdstuk 13 267

- 14 Kostenplaatsenmethode – voorcalculatorisch 269**
 - 14.1 Doorberekenen indirecte kosten bij kostenplaatsenmethode 269
 - 14.2 Voorcalculatorische kostenverdeel- en dekkingsstaat 273
 - Samenvatting hoofdstuk 14 279
 - Zelftoets hoofdstuk 14 280

- 15 Kostenplaatsenmethode – nacalculatorisch 281**
 - 15.1 Nacalculatorische kostenverdeel- en dekkingsstaat 281
 - 15.2 Boekingen indirecte kosten bij toepassing kostenplaatsenmethode 286
 - Samenvatting hoofdstuk 15 291
 - Zelftoets hoofdstuk 15 292

- 16 Massaproductie – productieboekingen tegen standaardkosten 293**
 - 16.1 Boekingen gereedgekomen product tegen standaardkosten 293
 - 16.2 Boekingen product in bewerking bij massaproductie 302
 - 16.3 Boekingen in rubriek 7 en 8 307
 - 16.4 Volledig voorbeeld boekingen bij standaardkostenrekening en kostenplaatsenmethode 311
 - 16.5 Winst-en-verliesrekening op korte termijn 315
 - Samenvatting hoofdstuk 16 320
 - Zelftoets hoofdstuk 16 323

- 17 Fabrieksboekhouding bij afval en/of uitval 325**
 - 17.1 Algemeen 325
 - 17.2 Nadere bijzonderheden over afval 327
 - 17.3 Uitval zonder waarde 331
 - 17.4 Uitval met waarde 339
 - Samenvatting hoofdstuk 17 342
 - Zelftoets hoofdstuk 17 344

18 Boekhouding bij direct costing 345

- 18.1 Algemeen 345
- 18.2 Boeking bij direct costing 349
- 18.3 Winst-en-verliesrekening op korte termijn bij direct costing 353
 - Samenvatting hoofdstuk 18 356
 - Zelftoets hoofdstuk 18 357

Vierde afdeling

Budgettering 359

19 Kostenbudgettering 359

- 19.1 Begroting en budget 359
- 19.2 Budgettering indirecte kosten 365
- 19.3 Voorbeeld gemengd budget 369
 - Samenvatting hoofdstuk 19 372
 - Zelftoets hoofdstuk 19 374

20 Budget en boekhouding 375

- 20.1 Z-figuur 375
- 20.2 Boekhouding hulpafdeling met vast budget 377
- 20.3 Boekhouding hulpafdeling met variabel budget 379
- 20.4 Boekhouding afdeling Fabricage met gemengd budget 381
- 20.5 Boekhouding afdeling Verkoop met gemengd budget 384
- 20.6 Boekhouding en gebudgetteerde rabatten 387
- 20.7 Volledige fabrieksboekhouding met budgetten – een voorbeeld 393
 - Samenvatting hoofdstuk 20 401
 - Zelftoets hoofdstuk 20 402

21 Bijzonderheden budgettering 405

- 21.1 Seizoencorrecties 405
- 21.2 Ordergrootteresultaat 415
- 21.3 Direct costing en budgettering 419
- 21.4 Tijdelijk activeren en passiveren van kosten 425
 - Samenvatting hoofdstuk 21 434
 - Zelftoets hoofdstuk 21 436

22 Activity Based Costing en Activity Based Budgeting 439

- 22.1 Activity Based Costing 439
- 22.2 Activity Based Budgeting 447
 - Samenvatting hoofdstuk 22 452
 - Zelftoets hoofdstuk 22 453

23 Boekhouding dienstverlenende bedrijven 455

- 23.1 Algemeen 455
- 23.2 Aannemersbedrijf 457
- 23.3 Accountantskantoor 462
- 23.4 Schoonmaakbedrijf 467
- 23.5 Internetprovider 471
 - Samenvatting hoofdstuk 23 472
 - Zelftoets hoofdstuk 23 473

Vijfde afdeling

Obligo's, leasing en huurkoop 475

- 24 Obligo's 475**
- 24.1 Obligoboeking 475
- 24.2 Aannemingscontracten 477
- 24.3 Emballage met statiegeld 480
- 24.4 Quasigoederen 489
- Samenvatting hoofdstuk 24 497
- Zelftoets hoofdstuk 24 499

- 25 Leasing en huurkoop 501**
- 25.1 Boeking bij leasing 501
- 25.2 Boeking bij huurkoop 509
- Samenvatting hoofdstuk 25 512
- Zelftoets hoofdstuk 25 513

Zesde afdeling

Administratie met ERP-pakket 515

- 26 ERP-pakket 515**
- 26.1 Algemeen 515
- 26.2 ERP-pakket en boekhouding 521
- 26.3 Uitgebreid voorbeeld ERP-pakket en boekhouding 525
- 26.4 Correctiejournaalposten 532
- 26.5 Uitgebreid voorbeeld correctiejournaalposten 535
- Samenvatting hoofdstuk 26 538
- Zelftoets hoofdstuk 26 539

- 27 Bijzonderheden bij ERP-pakket 541**
- 27.1 Algemeen 541
- 27.2 ERP-pakket in handelsonderneming 542
- 27.3 ERP-pakket in industriële onderneming 544
- 27.4 ERP-pakket in dienstverlenende onderneming 560
- Samenvatting hoofdstuk 27 561
- Zelftoets hoofdstuk 27 562

- 28 Volledige boekingsgang bij ERP-pakket 569**
- 28.1 Algemeen 569
- 28.2 Voorbeeld volledige boekingsgang bij ERP-pakket 570

- 29 Administratie met ERP-pakket – examentraining 593**
- 29.1 Compilatie examenvragen 593

Overzicht Engelse termen 607

Register 609

Herhaling hoofdzaken boekhoudcyclus

Herhaling

0

- 0.1 Boekhoudcyclus bij handmatige boekhouding
- 0.2 Boekhoudcyclus bij geautomatiseerde boekhouding

Bij de behandeling van de stof in dit boek gaan we er van uit dat gebruikers het boekhouden op het niveau van *Praktijkdiploma boekhouden* redelijk tot goed beheersen. Dit geldt zowel voor de handmatige boekhouding als de geautomatiseerde boekhouding.

Studenten voor wie deze veronderstelling opgaat, kunnen dit hoofdstuk overslaan en onmiddellijk beginnen met het bestuderen van hoofdstuk 1 (blz. 31).

Voor andere gebruikers lijkt het raadzaam eerst (nog) eens de hoofdzaken van de boekhoudcyclus door te nemen. Voor hen is dit herhalingshoofdstuk bestemd.

0.1 Boekhoudcyclus bij handmatige boekhouding

Voorbeeld 0.1

Menno van Zon in Arnhem is eigenaar van een handelsonderneming die is gespecialiseerd in kantoorartikelen.

Per 1 december 2012 komen in het grootboek van Menno onderstaande rekeningen en bedragen voor.

Saldibalans per 1 december 2012

Nr.	Rekening	Debet	Credit
002	Inventaris	€ 70.000	
003	Bedrijfsauto's	- 120.000	
013	Afschrijving bedrijfsauto's		€ 33.500
040	Eigen vermogen		- 220.000
041	Privé	- 34.000	
076	6% Lening Oostbank		- 90.000
100	Kas	- 2.500	
120	ING Bank	- 39.940	
130	Debiteuren	- 43.560	
140	Crediteuren		- 25.410
150	Af te dragen loonheffingen		- 2.800
180	Te verrekenen OB	- 22.750	
181	Verschuldigde OB		- 28.250
182	Af te dragen OB		- -
230	Kruisposten	- 10.000	
410	Loonkosten	- 30.000	
412	Sociale lasten	- 6.000	
432	Afschrijvingskosten inventaris	- 22.000	
433	Afschrijvingskosten bedrijfsauto's	- 26.400	
440	Huurkosten	- 44.000	
460	Interestkosten	- 5.000	
470	Verkoopkosten	- 24.750	
480	Overige bedrijfskosten	- 10.600	
700	Voorraad goederen	- 97.500	
800	Inkooprijks verkopen	- 610.000	
840	Opbrengst verkopen		- 830.000
900	Verleende betalingskortingen	- 9.400	
910	Kasverschillen		- 40
911	Voorraadverschillen	- 1.600	
		€ 1.230.000	€ 1.230.000

Toelichtingen

- De maandelijks te boeken afschrijving op de inventaris is € 2.000.
- De maandelijks te boeken afschrijving op de bedrijfsauto's is 2% van de aanschafprijs.
- De interest op de 6% Lening Oostbank moet maandelijks worden betaald. Aflossingen vinden pas plaats na 2012.
- De loonheffingen en de omzetbelasting moeten worden afgedragen aan het begin van elk volgend *kwartaal*.

- Menno van Zon oefent zijn bedrijf uit in een gehuurd pand.
De huur is € 4.000 per maand en moet aan het begin van elke maand worden betaald.

De specificatie van de bedragen op de rekeningen 130 *Debiteuren*, 140 *Crediteuren* en 700 *Voorraad goederen* is als volgt:

Saldilijst debiteuren per 1 december 2012

Nummer	Naam van de afnemer		Saldi
1301	R. Fortunati		
	5/11 Verkoopfactuur 401262	€	8.470
	28/11 Verkoopfactuur 401267	-	10.890
			€ 19.360
1302	B. Klinkhamer		
	14/11 Verkoopfactuur 401264		- 11.495
1303	L. Prevoost		
	24/10 Verkoopfactuur 401255	€	5.445
	30/10 Verkoopfactuur 401260	-	1.936
	8/11 Verkoopfactuur 401263	-	5.324
			- 12.705
			€ 43.560

Saldilijst crediteuren per 1 december 2012

Nummer	Naam van de leverancier		Saldi
1401	Melatti BV		
	29/10 Inkoopfactuur 301209	€	9.559
	15/11 Inkoopfactuur 301212	-	6.776
			€ 16.335
1402	Firma Waas en Zoon		
	5/11 Inkoopfactuur 301211	€	3.630
	24/11 Inkoopfactuur 301213	-	5.445
			- 9.075
			€ 25.410

Voorraadjijst per 1 december 2012

Artikel	Hoeveelheid × inkoopprijs	Bedrag
Computer Vectra PX-27	20 stuks × € 1.500 =	€ 30.000
Laserprinter Packard Jet-6	30 stuks × € 1.250 =	- 37.500
Kopieermachine Atlanta B-17	10 stuks × € 2.000 =	- 20.000
Bureau Alpha YP-3	10 stuks × € 1.000 =	- 10.000
		€ 97.500

In de loop van december 2012 komen de volgende financiële feiten voor.

Bij de boekingsstukken gebruiken we de volgende nummering:

- alle kasstukken beginnen met 10;
- alle bankstukken van de ING Bank beginnen met 20;
- alle inkoopfacturen beginnen met 30;
- alle verkoopfacturen en verkoopcreditnota's beginnen met 40;
- alle memoriaalstukken beginnen met 50.

Datum	Boekingsstuk	Omschrijving	Bedrag	
2/12	201288	Bijgeschreven op de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is afkomstig van R. Fortunati (verkoopfactuur 401262). Afgeschreven van de rekening bij de ING Bank huur bedrijfspand gedeelte pand december	€	8.470
			-	4.000
		Per saldo bijgeschreven	€	<u>4.470</u>
3/12	101246	Uit de kas genomen voor de huishouding	€	450
4/12	401270	Gefactureerd en afgegeven aan C. Verboom, (debiteur nr. 1304)		
		Computer Vectra PX-27	6 stuks × € 2.100 = €	12.600
		Kopieermachine Atlanta B-17	3 stuks × € 2.800 = -	8.400
			€	21.000
		omzetbelasting 21%	-	4.410
			€	<u>25.410</u>
6/12	301214	Gekocht en ontvangen van Melatti BV Computer Vectra PX-27	20 stuks × € 1.500 = €	30.000
		omzetbelasting 21%	-	6.300
			€	<u>36.300</u>
7/12	201289	Bijgeschreven op de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is afkomstig van L. Prevoost het factuurbedrag was € 5.445 (verkoopfactuur 401255), de korting voor contante betaling is € 45. De kasstorting op 30/11	€	5.400
			-	10.000
			€	15.400
		Afgeschreven van de rekening bij de ING Bank reclamefolders decemberactie	€	2.200
		omzetbelasting 21%	-	462
			-	2.662
		Per saldo bijgeschreven	€	<u>12.738</u>
9/12	101247	Betaald de nota van het energiebedrijf kosten elektriciteit	€	1.200
		omzetbelasting 21%	-	252
		Betaald per kas	€	<u>1.452</u>
		Van dit bedrag heeft 1/3 deel betrekking op het woongedeelte van het door Menno van Zon gehuurde pand.		

Datum	Boekingsstuk	Omschrijving		Bedrag
10/12	401271	Creditnota gezonden in verband met terugontvangen van C. Verboom		
		Kopieermachine Atlanta B-17	1 stuk × € 2.800 =	€ 2.800
		omzetbelasting 21%	-	588
				<u>€ 3.388</u>
12/12	401272	Gefactureerd en afgegeven aan B. Klinkhamer		
		Laserprinter Packard Jet-6	8 stuks × € 1.750 =	€ 14.000
		omzetbelasting 21%	-	2.940
				<u>€ 16.940</u>
14/12	101248	Ontvangen per kas van L. Prevoost (verkoopfactuur 401260)		€ 1.936
15/12	201290	Bijgeschreven op de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is afkomstig van R. Fortunati (verkoopfactuur 401267).		€ 10.890
16/12	101249	Betaald per kas diverse bedrijfskosten		€ 800
		omzetbelasting 21%	-	168
				<u>€ 968</u>
18/12	301215	Gekocht en ontvangen van Firma Waas en Zoon		
		Kopieermachine Atlanta B-17	10 stuks × € 2.000 =	€ 20.000
		omzetbelasting 21%	-	4.200
				<u>€ 24.200</u>
20/12	201291	Bijgeschreven op de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is afkomstig van C. Verboom, en als volgt bepaald:		€ 22.022
		eindbedrag verkoopfactuur 401270	€ 25.410	
		eindbedrag verkoopcreditnota 401271	- 3.388	
			<u>€ 22.022</u>	
		Afgeschreven van de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is overgemaakt aan:		- 13.189
		Melatti BV (inkoopfactuur 301209)	€ 9.559	
		Firma Waas en Zoon (inkoopfactuur 301211)	- 3.630	
			<u>€ 13.189</u>	
		Per saldo bijgeschreven		<u>€ 8.833</u>
22/12	401273	Gefactureerd en afgegeven aan R. Fortunati		
		Computer Vectra PX-27	10 stuks × € 2.100 =	€ 21.000
		Kopieermachine Atlanta B-17	4 stuks × € 2.800 =	- 11.200
				<u>€ 32.200</u>
		omzetbelasting 21%	-	6.762
				<u>€ 38.962</u>

Datum	Boekingsstuk	Omschrijving		Bedrag
23/12	401274	Creditnota gezonden in verband met terugontvangen van R. Fortunati Computer Vectra PX-27 omzetbelasting 21%	2 stuks × € 2.100 = -	€ 4.200 882 <u>€ 5.082</u>
24/12	201292	Bijgeschreven op de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is afkomstig van R. Fortunati, en als volgt bepaald: eindbedrag verkoopfactuur 401273 eindbedrag creditnota 401274	€ 38.962 - 5.082 <u>€ 33.880</u> - 280 <u>€ 33.600</u>	€ 33.600
		korting voor contante betaling	- 280	
		Afgeschreven van de rekening bij de ING Bank Dit bedrag is overgemaakt aan: Melatti BV (inkoopfacturen 301212 en 301214) Interest 6% Lening Oostbank	- € 43.076 - 450 <u>€ 43.526</u>	- 43.526
		Per saldo afgeschreven		<u>€ 9.926</u>
28/12	201293	Afgeschreven van de rekening bij de ING Bank Brutoloon december Bijdrage ZVW	€ 2.800 - 180 <u>€ 2.980</u>	€ 2.980
		inhoudingen: Loonheffingen	- 1.280	<u>€ 1.700</u>
30/12	101250	In december zijn contant verkocht (inclusief 21% omzetbelasting) Computer Vectra PX-27 Bureau Alpha YP-3	2 stuks × € 2.541 = 3 stuks × € 1.694 =	€ 5.082 5.082 <u>€ 10.164</u>
30/12	101251	Op 30/12 stort Menno van Zon op zijn rekening bij de ING Bank		€ 8.000
30/12	101252	Na controle van de kas blijkt deze te bevatten		€ 3.640
31/12	501252	Voor de maand december 2012 nog boeken de sociale lasten die voor rekening komen van de werkgever; deze zijn 20% van het brutoloon.		
31/12	501253	Voor de maand december 2012 nog boeken de afschrijvingskosten op de inventaris.		

Datum	Boekingsstuk	Omschrijving	Bedrag
31/12	501254	Voor de maand december 2012 nog boeken de afschrijvingskosten op de bedrijfsauto's.	
31/12	501255	Voor de maand december 2012 nog boeken de overboeking van de eindsaldo's op de rekeningen 180 en 181 naar rekening 182.	

Menno van Zon voert een handmatige boekhouding.

Gevraagd

- 1 Geef de eenvoudige journaalposten van de boekingsstukken:
 - a inkoopfacturen 301214 en 301215;
 - b verkoopfacturen en verkoopcreditnota's 401270 t/m 401274;
 - c kasstukken 101246 t/m 101252;
 - d afrekeningen ING Bank 201288 t/m 201293;
 - e memoriaalstukken 501252 t/m 501255.
 NB Bij een boeking op de rekening 130 *Debiteuren* resp. 140 *Crediteuren* moet ook het nummer en de naam van de betrokken debiteur resp. crediteur worden vermeld.
- 2 Stel het grootboek over december 2012 samen.

NB

 - Stel de rekeningen op in volgorde van de rekeningnummers.
 - De rekeningen in het grootboek niet afsluiten.
- 3 Stel de proef- en saldibalans per 31 december 2012 samen.
- 4 Werk de kaarten in de debiteuren- en de crediteurenadministratie bij over december 2012.
- 5 Stel per 31 december 2012 samen:
 - de saldijlijst debiteuren;
 - de saldijlijst crediteuren.
- 6 Controleer per 31 december 2012 de aansluiting tussen:
 - het saldo op de grootboekrekening 130 *Debiteuren* en de telling van de saldijlijst debiteuren;
 - het saldo op de grootboekrekening 140 *Crediteuren* en de telling van de saldijlijst crediteuren.
- 7 Stel de winst-en-verliesrekening over 2012 en de balans per 31 december 2012 samen.
- 8 Geef de afsluiting per 31 december 2012 en – zo nodig – de heropening per 1 januari 2013 van de volgende grootboekrekeningen:
 - 040 Eigen vermogen
 - 041 Privé
 - 130 Debiteuren
 - 140 Crediteuren
 - 460 Interestkosten
 - 840 Opbrengst verkopen
- 9 Het bedrag van het eigen vermogen op de balans per 31 december 2012 kan op twee manieren worden berekend. Voer deze twee berekeningen uit.
- 10 Het bedrag van de brutowinst op verkopen over december 2012 kan op twee manieren worden berekend. Voer deze twee berekeningen uit.
- 11 Geef een verklaring voor het saldo op rekening 230 *Kruisposten* per 31 december 2012.

Uitwerking

1 De enkelvoudige journaalposten van de over december 2012 verzamelde boekingsstukken zijn:

<i>a</i>	6/12	<i>Inkoopfactuur 301214</i>			
	700	Voorraad goederen	€	30.000	
	180	Te verrekenen OB	-	6.300	
Aan	140	Crediteuren		€	36.300
		1401 Melatti BV			
	18/12	<i>Inkoopfactuur 301215</i>			
	700	Voorraad goederen	€	20.000	
	180	Te verrekenen OB	-	4.200	
Aan	140	Crediteuren		€	24.200
		1402 Firma Waas en Zoon			
<i>b</i>	4/12	<i>Verkoopfactuur 401270</i>			
	130	Debiteuren	€	25.410	
		1304 C. Verboom			
Aan	840	Opbrengst verkopen		€	21.000
Aan	181	Verschuldigde OB		-	4.410
	800	Inkoopprijs verkopen	€	15.000	
		$6 \times \text{€ } 1.500 + 3 \times \text{€ } 2.000$			
Aan	700	Voorraad goederen		€	15.000
	10/12	<i>Verkoopcreditnota 401271</i>			
	840	Opbrengst verkopen	€	2.800	
	181	Verschuldigde OB	-	588	
Aan	130	Debiteuren		€	3.388
		1304 C. Verboom			
	700	Voorraad goederen	€	2.000	
		$1 \times \text{€ } 2.000$			
Aan	800	Inkoopprijs verkopen		€	2.000
	12/12	<i>Verkoopfactuur 401272</i>			
	130	Debiteuren	€	16.940	
		1302 B. Klinkhamer			
Aan	840	Opbrengst verkopen		€	14.000
Aan	181	Verschuldigde OB		-	2.940
	800	Inkoopprijs verkopen	€	10.000	
		$8 \times \text{€ } 1.250$			
Aan	700	Voorraad goederen		€	10.000
	22/12	<i>Verkoopfactuur 401273</i>			
	130	Debiteuren	€	38.962	
		1301 R. Fortunati			
Aan	840	Opbrengst verkopen		€	32.200
Aan	181	Verschuldigde OB		-	6.762

	800	Inkoopprijs verkopen	€	23.000	
		$10 \times € 1.500 + 4 \times € 2.000$			
Aan	700	Voorraad goederen		€	23.000
	23/12	<i>Verkoopcreditnota 401274</i>			
	840	Opbrengst verkopen	€	4.200	
	181	Verschuldigde OB	-	882	
Aan	130	Debiteuren		€	5.082
		1301 R. Fortunati			
	700	Voorraad goederen	€	3.000	
		$2 \times € 1.500$			
Aan	800	Inkoopprijs verkopen		€	3.000
	c 3/12	<i>Kasstuk 101246</i>			
	041	Privé	€	450	
Aan	100	Kas		€	450
	9/12	<i>Kasstuk 101247</i>			
	480	Overige bedrijfskosten	€	800	
		$2/3 \times € 1.200$			
	180	Te verrekenen OB	-	168	
		$2/3 \times € 252$			
	041	Privé	-	484	
		$1/3 \times € 1.452$			
Aan	100	Kas		€	1.452
	14/12	<i>Kasstuk 101248</i>			
	100	Kas	€	1.936	
Aan	130	Debiteuren		€	1.936
		1303 L. Prevoost			
	16/12	<i>Kasstuk 101249</i>			
	480	Overige bedrijfskosten	€	800	
	180	Te verrekenen OB	-	168	
Aan	100	Kas		€	968
	30/12	<i>Kasstuk 101250</i>			
	100	Kas	€	10.164	
Aan	840	Opbrengst verkopen		€	8.400
		$100/121 \times € 10.164$			
Aan	181	Verschuldigde OB		-	1.764
		$21/121 \times € 10.164$			
	800	Inkoopprijs verkopen	€	6.000	
		$2 \times € 1.500 + 3 \times € 1.000$			
Aan	700	Voorraad goederen		€	6.000
	30/12	<i>Kasstuk 101251</i>			
	230	Kruisposten	€	8.000	
Aan	100	Kas		€	8.000

30/12 Kasstuk 101252

Volgens de boekhouding is de kasvoorraad:

€ 2.500 – € 450 – € 1.452 + € 1.936 – € 968

+ € 10.164 – € 8.000 = € 3.730

Volgens inventarisatie is in kas - 3.640

Negatief kasverschil € 90

Aan 910 Kasverschillen € 90
Aan 100 Kas € 90

d 2/12 Afrekening ING Bank 201288

120 ING Bank € 8.470

Aan 130 Debiteuren € 8.470
1301 R. Fortunati

Aan 440 Huurkosten € 4.000
Aan 120 ING Bank € 4.000

7/12 Afrekening ING Bank 201289

120 ING Bank € 15.400

900 Verleende betalingskortingen - 45

Aan 130 Debiteuren € 5.445
1303 L. Prevoost

Aan 230 Kruisposten - 10.000

470 Verkoopkosten € 2.200

180 Te verrekenen OB - 462

Aan 120 ING Bank € 2.662

15/12 Afrekening ING Bank 201290

120 ING Bank € 10.890

Aan 130 Debiteuren € 10.890
1301 R. Fortunati

20/12 Afrekening ING Bank 201291

120 ING Bank € 22.022

130 Debiteuren - 3.388

Aan 130 Debiteuren € 25.410
1304 C. Verboom

1304 C. Verboom

140 Crediteuren € 9.559

1401 Melatti BV

140 Crediteuren - 3.630

1402 Firma Waas en Zoon

Aan 120 ING Bank € 13.189

	24/12	Afrekening ING Bank 201292			
		120 ING Bank	€	33.600	
		130 Debiteuren	-	5.082	
		1301 R. Fortunati			
		900 Verleende betalingskortingen	-	280	
Aan		130 Debiteuren	€		38.962
		1301 R. Fortunati			
		140 Crediteuren	€	6.776	
		1401 Melatti BV			
		140 Crediteuren	-	36.300	
		1401 Melatti BV			
		460 Interestkosten	-	450	
Aan		120 ING Bank	€		43.526
	28/12	Afrekening ING Bank 201293			
		410 Loonkosten	€	2.800	
		412 Sociale lasten	-	180	
Aan		150 Af te dragen loonheffingen	€		1.280
Aan		120 ING Bank	-		1.700
e	31/12	Memoriaalstuk 501252			
		412 Sociale lasten	€	560	
		20% van € 2.800			
Aan		150 Af te dragen loonheffingen	€		560
	31/12	Memoriaalstuk 501253			
		432 Afschrijvingskosten inventaris	€	2.000	
Aan		002 Inventaris	€		2.000
	31/12	Memoriaalstuk 501254			
		433 Afschrijvingskosten			
		bedrijfsauto's	€	2.400	
		2% van € 120.000			
Aan		013 Afschrijving bedrijfsauto's	€		2.400
	31/12	Memoriaalstuk 501255			
		181 Verschuldigde OB	€	42.656	
		€ 28.250 + € 4.410 – € 588			
		+ € 2.940 + € 6.762 – € 882			
		+ € 1.764			
Aan		180 Te verrekenen OB	€		34.048
		€ 22.750 + € 6.300 + € 4.200			
		+ € 168 + € 168 + € 462			
Aan		182 Af te dragen OB	-		8.608

2 Het grootboek over december 2012 ziet er als volgt uit.

002 Inventaris

1/12	Saldo	€	70.000	31/12	501253	€	2.000
------	-------	---	--------	-------	--------	---	-------

003 Bedrijfsauto's

01/12	Saldo	€	120.000
-------	-------	---	---------

013 Afschrijving bedrijfsauto's

1/12	Saldo	€	33.500
31/12	501254	-	2.400

040 Eigen vermogen

1/12	Saldo	€	220.000
------	-------	---	---------

041 Privé

1/12	Saldo	€	34.000
3/12	101246	-	450
9/12	101247	-	484

076 6% Lening Oostbank

1/12	Saldo	€	90.000
------	-------	---	--------

100 Kas

1/12	Saldo	€	2.500	3/12	101246	€	450
14/12	101248	-	1.936	9/12	101247	-	1.452
30/12	101250	-	10.164	16/12	101249	-	968
				30/12	101251	-	8.000
				30/12	101252	-	90

120 ING Bank

1/12	Saldo	€	39.940	2/12	201288	€	4.000
2/12	201288	-	8.470	7/12	201289	-	2.662
7/12	201289	-	15.400	20/12	201291	-	13.189
15/12	201290	-	10.890	24/12	201292	-	43.526
20/12	201291	-	22.022	28/12	201293	-	1.700
24/12	201292	-	33.600				

130 Debiteuren

1/12	Saldo	€	43.560	2/12	201288	€	8.470
4/12	401270	-	25.410	7/12	201289	-	5.445
12/12	401272	-	16.940	10/12	401271	-	3.388
20/12	201291	-	3.388	14/12	101248	-	1.936
22/12	401273	-	38.962	15/12	201290	-	10.890
24/12	201292	-	5.082	20/12	201291	-	25.410
				23/12	401274	-	5.082
				24/12	201292	-	38.962

140 Crediteuren

20/12	201291	€	9.559	1/12	Saldo	€	25.410
20/12	201291	-	3.630	6/12	301214	-	36.300
24/12	201292	-	6.776	18/12	301215	-	24.200
24/12	201292	-	36.300				

150 Af te dragen loonheffingen

1/12	Saldo	€	2.800
28/12	201293	-	1.280
31/12	501252	-	560

180 Te verrekenen OB

1/12	Saldo	€	22.750	31/12	501255	€	34.048
6/12	301214	-	6.300				
7/12	201289	-	462				
9/12	101247	-	168				
16/12	101249	-	168				
18/12	301215	-	4.200				

181 Verschuldigde OB

10/12	401271	€	588	1/12	Saldo	€	28.250
23/12	401274	-	882	4/12	401270	-	4.410
31/12	501255	-	42.656	12/12	401272	-	2.940
				22/12	401273	-	6.762
				30/12	101250	-	1.764

182 Af te dragen OB

31/12	501255	€	8.608
-------	--------	---	-------

230 Kruisposten

1/12	Saldo	€	10.000	7/12	201289	€	10.000
30/12	101251	-	8.000				

410 Loonkosten

1/12	Saldo	€	30.000		
28/12	201293	-	2.800		

412 Sociale lasten

1/12	Saldo	€	6.000		
28/12	201293	-	180		
31/12	501252	-	560		

432 Afschrijvingskosten inventaris

1/12	Saldo	€	22.000		
31/12	501253	-	2.000		

433 Afschrijvingskosten bedrijfsauto's

1/12	Saldo	€	26.400		
31/12	501254	-	2.400		

440 Huurkosten

1/12	Saldo	€	44.000		
2/12	201288	-	4.000		

460 Interestkosten

1/12	Saldo	€	5.000		
31/12	201292	-	450		

470 Verkoopkosten

1/12	Saldo	€	24.750		
7/12	201289	-	2.200		

480 Overige bedrijfskosten

1/12	Saldo	€	10.600		
9/12	101247	-	800		
16/12	101249	-	800		

700 Voorraad goederen

1/12	Saldo	€	97.500	4/12	401270	€	15.000
6/12	301214	-	30.000	12/12	401272	-	10.000
10/12	401271	-	2.000	22/12	401273	-	23.000
18/12	301215	-	20.000	30/12	101250	-	6.000
23/12	401274	-	3.000				

800 Inkooprijzen verkopen

1/12	Saldo	€	610.000	10/12	401271	€	2.000
4/12	401270	-	15.000	23/12	401274	-	3.000
12/12	401272	-	10.000				
22/12	401273	-	23.000				
30/12	101250	-	6.000				

840 Opbrengst verkopen

10/12	401271	€	2.800	1/12	Saldo	€	830.000
23/12	401274	-	4.200	4/12	401270	-	21.000
				12/12	401272	-	14.000
				22/12	401273	-	32.200
				30/12	101250	-	8.400

900 Verleende betalingskortingen

1/12	Saldo	€	9.400
7/12	201289	-	45
24/12	201292	-	280

910 Kasverschillen

30/12	101252	€	90	1/12	Saldo	€	40
-------	--------	---	----	------	-------	---	----

911 Voorraadverschillen

1/12	Saldo	€	1.600
------	-------	---	-------

Proef- en saldbalans per 31 december 2012

Nr.	Rekening	Proefbalans		Saldbalans	
		Debet	Credit	Debet	Credit
002	Inventaris	€ 70.000	€ 2.000	€ 68.000	
003	Bedrijfsauto's	- 120.000		- 120.000	
013	Afschrijving bedrijfsauto's		- 35.900		€ 35.900
040	Eigen vermogen		- 220.000		- 220.000
041	Privé	- 34.934		- 34.934	
076	6% Lening Oostbank		- 90.000		- 90.000
100	Kas	- 14.600	- 10.960	- 3.640	
120	ING Bank	- 130.322	- 65.077	- 65.245	
130	Debiteuren	- 133.342	- 99.583	- 33.759	
140	Crediteuren	- 56.265	- 85.910		- 29.645
150	Af te dragen loonheffingen		- 4.640		- 4.640
180	Te verrekenen OB	- 34.048	- 34.048		
181	Verschuldigde OB	- 44.126	- 44.126		
182	Af te dragen OB		- 8.608		- 8.608
230	Kruisposten	- 18.000	- 10.000	- 8.000	
410	Loonkosten	- 32.800		- 32.800	
412	Sociale lasten	- 6.740		- 6.740	
432	Afschrijvingskosten inventaris	- 24.000		- 24.000	
433	Afschrijvingskosten bedrijfsauto's	- 28.800		- 28.800	
440	Huurkosten	- 48.000		- 48.000	
460	Interestkosten	- 5.450		- 5.450	
470	Verkoopkosten	- 26.950		- 26.950	
480	Overige bedrijfskosten	- 12.200		- 12.200	
700	Voorraad goederen	- 152.500	- 54.000	- 98.500	
800	Inkoopprijs verkopen	- 664.000	- 5.000	- 659.000	
840	Opbrengst verkopen	- 7.000	- 905.600		- 898.600
900	Verleende betalingskortingen	- 9.725		- 9.725	
910	Kasverschillen	- 90	- 40	- 50	
911	Voorraadverschillen	- 1.600		- 1.600	
		<u>€ 1.675.492</u>	<u>€ 1.675.492</u>	<u>€ 1.287.393</u>	<u>€ 1.287.393</u>

4 Debiteurenadministratie

1301 R. Fortunati

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
1/12	Saldo			€ 19.360
2/12	201288		€ 8.470	- 10.890
15/12	201290		10.890	- -
22/12	401273	€ 38.962		- 38.962
23/12	401274		5.082	- 33.880
24/12	201292	- 5.082		- 38.962
24/12	201292		38.962	- -

1302 B. Klinkhamer

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
1/12	Saldo			€ 11.495
12/12	401272	€ 16.940		- 28.435

1303 L. Prevoost

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
1/12	Saldo			€ 12.705
7/12	201289		€ 5.445	- 7.260
14/12	101248		1.936	- 5.324

1304 C. Verboom

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
4/12	401270	€ 25.410		€ 25.410
10/12	401271		€ 3.388	- 22.022
20/12	201291	- 3.388		- 25.410
20/12	201291		25.410	- -

Crediteurenadministratie

1401 Melatti BV

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
1/12	Saldo			€ 16.335
6/12	301214		€ 36.300	- 52.635
20/12	201291	€ 9.559		- 43.076
24/12	201292	- 6.776		- 36.300
24/12	201292	- 36.300		- -

1402 Firma Waas en Zoon

Datum	Omschrijving	Debet	Credit	Saldo
1/12	Saldo			€ 9.075
18/12	301215		€ 24.200	- 33.275
20/12	201291	€ 3.630		- 29.645

Saldilijst debiteuren per 31 december 2012

Nummer	Naam van de afnemer	SalDI	
1301	R. Fortunati	€	–
1302	B. Klinkhamer	-	28.435
1303	L. Prevoost	-	5.324
1304	C. Verboom	-	–
		€	<u>33.759</u>

Saldilijst crediteuren per 31 december 2012

Nummer	Naam van de leverancier	SalDI	
1401	Melatti BV	€	–
1402	Firma Waas en Zoon	-	29.645
		€	<u>29.645</u>

- 6 Het saldo van de grootboekrekening *130 Debiteuren* op de saldibalans per 31 december 2012 is € 33.759 (debet). Dit bedrag zien we ook als telling op de saldilijst debiteuren per 31 december 2012.
Het saldo van de grootboekrekening *140 Crediteuren* op de saldibalans per 31 december 2012 is € 29.645 (credit). Dit bedrag zien we ook als telling op de saldilijst crediteuren per 31 december 2012.

Kolommenbalans per 31 december 2012

Nr.	Rekening	Saldibalans		W&V-rekening		Balans	
		Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit
002	Inventaris	€ 68.000				€ 68.000	
003	Bedrijfsauto's	- 120.000				- 120.000	
013	Afschrijving bedrijfsauto's		€ 35.900				€ 35.900
040	Eigen vermogen		- 220.000				- 228.351
041	Privé	- 34.934					
076	6% Lening Oostbank		- 90.000				- 90.000
100	Kas	- 3.640				- 3.640	
120	ING Bank	- 65.245				- 65.245	
130	Debiteuren	- 33.759				- 33.759	
140	Crediteuren		- 29.645				- 29.645
150	Af te dragen loonheffingen		- 4.640				- 4.640
180	Te verrekenen OB						
181	Verschuldigde OB						
182	Af te dragen OB		- 8.608				- 8.608
230	Kruisposten	- 8.000				- 8.000	
410	Loonkosten	- 32.800		€ 32.800			
412	Sociale lasten	- 6.740		- 6.740			
432	Afschrijvingskosten inventaris	- 24.000		- 24.000			
433	Afschrijvingskosten bedrijfsauto's	- 28.800		- 28.800			
440	Huurkosten	- 48.000		- 48.000			
460	Interestkosten	- 5.450		- 5.450			
470	Verkoopkosten	- 26.950		- 26.950			
480	Overige bedrijfskosten	- 12.200		- 12.200			
700	Voorraad goederen	- 98.500				- 98.500	
800	Inkoopprijs verkopen	- 659.000		- 659.000			
840	Opbrengst verkopen		- 898.600		€ 898.600		
900	Verleende betalingskortingen	- 9.725		- 9.725			
910	Kasverschillen	- 50		- 50			
911	Voorraadverschillen	- 1.600		- 1.600			
	Nettowinst			- 43.285			
		<u>€ 1.287.393</u>	<u>€ 1.287.393</u>	<u>€ 898.600</u>	<u>€ 898.600</u>	<u>€ 397.144</u>	<u>€ 397.144</u>

040 Eigen vermogen

31/12	Van 041 Privé	€ 34.934	1/12	Saldo	€ 220.000
31/12	Naar balans	- 228.351	31/12	Nettowinst	- 43.285
		<u>€ 263.285</u>			<u>€ 263.285</u>
			1/1	Balans	€ 228.351

041 Privé

1/12	Saldo	€	34.000	31/12	<i>Naar 040 Eigen vermogen</i>	€	34.934
3/12	101246	-	450				
9/12	401247	-	484				
		€	<u>34.934</u>			€	<u>34.934</u>

130 Debiteuren

1/12	Saldo	€	43.560	2/12	201288	€	8.470
4/12	401270	-	25.410	7/12	201289	-	5.445
12/12	401272	-	16.940	10/12	401271	-	3.388
20/12	201291	-	3.388	14/12	101248	-	1.936
22/12	401273	-	38.962	15/12	201290	-	10.890
24/12	201292	-	5.082	20/12	201291	-	25.410
				23/12	401274	-	5.082
		€	<u>133.342</u>	24/12	201292	-	38.962
				31/12	<i>Naar balans</i>	-	33.759
1/1	Balans	€	33.759			€	<u>133.342</u>

140 Crediteuren

20/12	201291	€	9.559	1/12	Saldo	€	25.410
20/12	201291	-	3.630	6/12	301214	-	36.300
24/12	201292	-	6.776	18/12	301215	-	24.200
24/12	201292	-	36.300				
31/12	<i>Naar balans</i>	-	29.645				
		€	<u>85.910</u>			€	<u>85.910</u>
				1/1	Balans	€	29.645

460 Interestkosten

1/12	Saldo	€	5.000	31/12	<i>Naar w&v-rekening</i>	€	5.450
31/12	201292	-	450				
		€	<u>5.450</u>			€	<u>5.450</u>

840 Opbrengst verkopen

10/12	401271	€	2.800	1/12	Saldo	€	830.000
23/12	401274	-	4.200	4/12	401270	-	21.000
31/12	<i>Naar w&v-rekening</i>	-	898.600	12/12	401272	-	14.000
				22/12	401273	-	32.200
		€	<u>905.600</u>	30/12	101250	-	8.400
						€	<u>905.600</u>

9 •	Totaal van de bezittingen per 31 december 2012	€	397.144	
	Totaal van de schulden per 31 december 2012	-	168.793	
	Eigen vermogen per 31 december 2012	€	<u>228.351</u>	
•	Eigen vermogen per 1 januari 2012	€	220.000	
	+ Nettowinst 2012	-	43.285	
		+	<u>263.285</u>	
	-/- Rekening 041 Privé: debetsaldo	-	34.934	
	Eigen vermogen per 31 december 2012	€	<u>228.351</u>	
10 •	Brutowinst op verkopen over 2012	€	239.600	
	€ 898.600 – € 659.000 =			
	Brutowinst op verkopen over de maanden januari t/m november 2012			
	€ 830.000 – € 610.000 =	-	220.000	
	Brutowinst op verkopen over december 2012	€	<u>19.600</u>	
•	Verkocht in december 2012:			
	Computer Vectra PX-27			
	6 + 10 – 2 + 2 = 16	16 × (€ 2.100 – € 1.500) =	€	9.600
	Laserprinter Packard Jet-6			
	8	8 × (€ 1.750 – € 1.250) =	-	4.000
	Kopieermachine Atlanta B-17			
	3 – 1 + 4 = 6	6 × (€ 2.800 – € 2.000) =	-	4.800
	Bureau Alpha YP-3			
	3	3 × (€ 1.400 – € 1.000) =	-	1.200
	Brutowinst op verkopen over december 2012	€	<u>19.600</u>	

11 Op 30 december 2012 is € 8.000 kasgeld gestort op de rekening bij de ING Bank.

Hiervan is gejournaliseerd:

	230	Kruisposten	€	8.000	
Aan	100	Kas			€ 8.000

De journaalpost

	120	ING Bank	€	8.000	
Aan	230	Kruisposten			€ 8.000

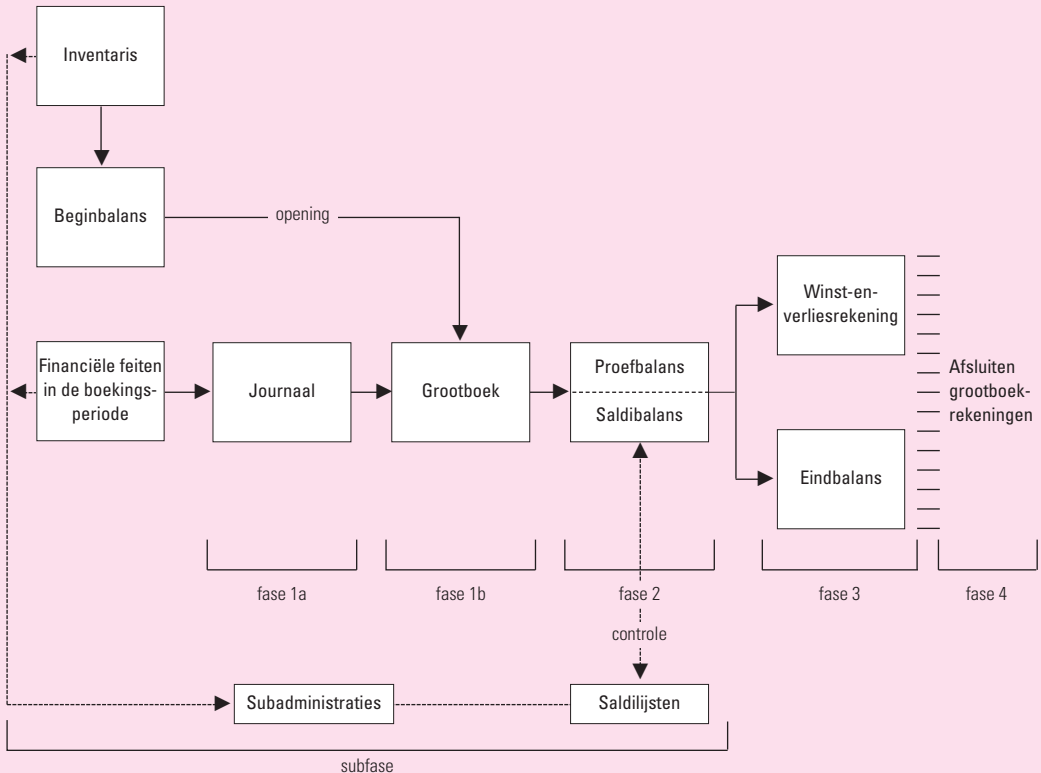
wordt pas gemaakt aan de hand van een afrekening van de ING Bank, die in 2013 wordt ontvangen.

Dus heeft de rekening 230 *Kruisposten* op 31 december 2012 een debetsaldo van € 8.000.

■ ■ Schema van de boekhouding

We besluiten deze paragraaf met een schema van de boekhouding. Hierin nemen we aan dat de 'boekhoudcyclus' is gestart met de beginbalans, die we hebben opgemaakt aan de hand van de inventaris.

Figuur 0.1 Schema boekhouding met subadministraties

■ ■ ■ 0.2 Boekhoudcyclus bij geautomatiseerde boekhouding

In het schema van de boekhouding op blz. 22 zien we dat we in het journaal de gegevens van de financiële feiten noteren, waarna we het grootboek, de proef- en saldbalans en uiteindelijk de winst-en-verliesrekening en eindbalans opstellen.

Invoerschermen

In een geautomatiseerde boekhouding wordt de functie van het journaal overgenomen door *invoerschermen*, waarin we de gegevens van de financiële feiten noteren.

De basis-invoerschermen waarmee elke onderneming te maken krijgt, laten we hieronder zien.

Invoeren inkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Crediteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
-------	-------------------	-----------	---------------------	----------	--------	----------------

Invoeren verkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Debiteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
-------	-------------------	----------	---------------------	----------	--------	----------------

Invoeren kasboekingen

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debiteur/ Crediteur	Factuur	BTW-code	Bij	Af	BTW- bedrag
-------	-------------------	---------------------	------------------------	---------	----------	-----	----	----------------

Invoeren bankboekingen

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debiteur/ Crediteur	Factuur	BTW-code	Bij	Af	BTW- bedrag
-------	-------------------	---------------------	------------------------	---------	----------	-----	----	----------------

Invoeren memoriaalboekingen

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debiteur/ Crediteur	Factuur	Debet	Credit
-------	-------------------	---------------------	------------------------	---------	-------	--------

■ ■ Vaste grootboekrekeningen

Vaste grootboekrekening

Met uitzondering van het invoerscherm memoriaalboekingen hebben de overige invoerschermen een *vaste grootboekrekening*, die automatisch door de software wordt bijgewerkt.

In onderstaand overzicht staan deze vaste grootboekrekeningen.

Overzicht vaste grootboekrekeningen

Invoerscherm	Vaste grootboekrekening
Invoeren inkoopboekingen	Crediteuren
Invoeren verkoopboekingen	Debiteuren
Invoeren kasboekingen	Kas
Invoeren bankboekingen	Bank

■ ■ BTW-codes

Bij het invoeren van een boekingsstuk waarbij de BTW een rol speelt, moeten we aangeven of het ingetoetste bedrag exclusief of inclusief BTW is en of het BTW-percentage 0%, 6% of 21% is. Dit alles geven we aan met een BTW-code.

We kunnen bijvoorbeeld gebruikmaken van de volgende BTW-codes:

0: invoer van een bedrag waarbij geen BTW wordt berekend

1: invoer van een bedrag exclusief 21% BTW (= netto)

2: invoer van een bedrag inclusief 21% BTW (= bruto)

3: invoer van een bedrag exclusief 6% BTW (= netto)

4: invoer van een bedrag inclusief 6% BTW (= bruto)

Door het intoetsen van een bepaalde BTW-code stelt de software ook meteen vast welk bedrag automatisch moet worden geboekt op één van de BTW-rekeningen.

In een geautomatiseerde boekhouding worden dus zowel de vaste grootboekrekeningen als de BTW-rekeningen – bij gebruik van BTW-codes – steeds automatisch bijgewerkt.

Het voorgaande lichten we toe met de invoer van de volgende boekingsstukken.

12/1 Inkoopfactuur 301307

Gekocht op rekening bij Taxandria NV in Ede (crediteur 14047)		
diverse goederen	€	33.000
omzetbelasting 21%	-	6.930
Eindbedrag factuur	€	<u>39.930</u>

De goederen zijn tegelijk met de factuur ontvangen.

De gegevens op deze inkoopfactuur kunnen we via het toetsenbord in het scherm *Invoeren inkoopboekingen* op de volgende twee manieren intoetsen.

Invoeren inkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Crediteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
12/1	301307	14047	700	1	€ 33.000	€ 6.930

óf

Invoeren inkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Crediteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
12/1	301307	14047	700	2	€ 39.930	€ 6.930

Wanneer we de keuze uit deze twee mogelijkheden hebben, kiezen we in het vervolg voor de tweede mogelijkheid. Bij het intoetsen maken we in dat geval dus gebruik van de eindtelling (inclusief omzetbelasting) op het boekingsstuk.

In beide gevallen

- verschijnt in de kolom 'BTW-bedrag' automatisch het bedrag van € 6.930,
- wordt bij verwerking van de ingevoerde gegevens € 33.000 *gedebiteerd* op de *ingetoetste* rekening 700 *Voorraad goederen*, € 6.930 op grond van de ingetoetste BTW-code *gedebiteerd* op rekening 180 *Te verrekenen OB*, € 39.930 automatisch *gecrediteerd* op de vaste grootboekrekening 140 *Crediteuren*.

18/1 Verkoopfactuur 4013022

Verkocht op rekening aan Ivano BV in Arnhem (debiteur 13038)		
20 paar damesschoenen Sienna à € 125 =	€	2.500
10 paar herenschoenen Rimini à € 110 =	-	1.100
		<hr/>
	€	3.600
omzetbelasting 21%	-	756
		<hr/>
Eindbedrag factuur	€	<u>4.356</u>

In het grootboek van de verkoper komen voor de rekeningen
840 Opbrengst verkopen damesschoenen
841 Opbrengst verkopen herenschoenen

De gegevens op deze verkoopfactuur toetsen we via het toetsenbord in het scherm *Invoeren verkoopboekingen* als volgt in.

Invoeren verkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	DebitEUR	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
18/1	4013022	13038	840	1	€ 2.500	€ 525
18/1	4013022	13038	841	1	€ 1.100	€ 231

Bij deze invoer

- verschijnt in de kolom 'BTW-bedrag' automatisch op regel 1 het bedrag van € 525; op regel 2 het bedrag van € 231;
- wordt bij verwerking van de ingevoerde gegevens € 4.356 automatisch *gedebiteerd* op de vaste grootboekrekening 130 *Debiteuren*,
€ 2.500 *gecrediteerd* op de *ingetoetste* rekening 840 *Opbrengst verkopen damesschoenen*,
€ 1.100 *gecrediteerd* op de *ingetoetste* rekening 841 *Opbrengst verkopen herenschoenen*,
€ 525 + € 231 op grond van het intoetsen van de BTW-code op regel 1 en regel 2 *gecrediteerd* op rekening 181 *Verschuldigde OB*.

Merk op

In dit geval is het werken met BTW-code 2 onhandig. Dit komt doordat we werken met twee opbrengstrekeningen. Bij gebruik van BTW-code 2 moeten we eerst zelf elk van de bedragen € 2.500 en € 1.100 vermenigvuldigen met 1,21 om de vereiste bedragen inclusief OB te kunnen intoetsen.

30/1 Afrekening ING Bank 2013112

Ontvangen van Ivano BV in Arnhem (debiteur 13038)		
eindbedrag factuur 4013022	€	4.356
korting voor contante betaling	-	18
	€	4.338
Betaald aan Taxandria NV in Ede (crediteur 14047)		
eindbedrag factuur 301307	-	39.930
Per saldo afgeschreven	€	35.592

De gegevens op deze afrekening voeren we in het scherm *Invoeren boekingen ING Bank* als volgt in.

Invoeren boekingen ING Bank

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	DebitEUR/ Crediteur	Factuur	BTW-code	Bij	Af	BTW- bedrag
30/1	2013112	130	13038	4013022		€ 4.356		
30/1	2013112	900					€ 18	
30/1	2013112	140	14047	301307			€ 39.930	

■ ■ Bijwerken debiteuren- en crediteurenadministratie

In het schema van de boekhouding op blz. 22 zien we dat we de gegevens van de financiële feiten in de boekingsperiode in een handmatige boekhouding ook moeten noteren in diverse subadministraties (de subfase).

Het grote voordeel van een geautomatiseerde boekhouding is dat na het éénmaal invoeren van de gegevens van de financiële feiten in de diverse invoerschermen de software in staat is de volledige boekhouding bij te werken, dus inclusief de subadministraties.

Om dit mogelijk te maken, moeten we in de invoerschermen een of meer extra gegevens invullen. Voor de debiteuren- en crediteurenadministratie is dat het nummer van de betrokken debiteur of crediteur en het factuurnummer. In de ingevulde invoerschermen op de vorige bladzijden is dit te zien.

■ ■ Afstemmen van transacties

Reconciliëren

Veel financiële feiten zijn aan elkaar gekoppeld. Zo is een ontvangst van een betaling door een debiteur het rechtstreekse gevolg van een verkooptransactie. Vaak is het mogelijk dergelijke bij elkaar horende transacties af te stemmen (te *reconciliëren*). Zo wordt de openstaande post in de debiteurenadministratie afgeboekt met de binnengekomen betaling per bank. Het afstemmen kan voor een groot deel automatisch gebeuren wanneer de software 'weet' welke boekingen bij elkaar horen. Bij de ontvangst van een betaling van een debiteur kan dit bijvoorbeeld aan de hand van het verkoopfactuurnummer, wanneer dit nummer ook door de debiteur op zijn bankopdracht is vermeld.

In het ingevulde invoerscherm *Invoeren boekingen ING Bank* op blz. 26 is dit te zien. Na het intoetsen van

- factuurnummer 4013022 verschijnt het bedrag van € 4.356 automatisch in de kolom 'Bij';
- factuurnummer 301307 verschijnt het bedrag van € 39.930 automatisch in de kolom 'Af'.

■ Voorbeeld 0.2

In dit voorbeeld gebruiken we de gegevens uit voorbeeld 0.1.

Gevraagd

Laat zien hoe de gegevens van Menno van Zon over december 2012 worden genoteerd in de invoerschermen:

- a Invoeren inkoopboekingen.
- b Invoeren verkoopboekingen.
- c Invoeren kasboekingen.
- d Invoeren boekingen ING Bank.
- e Invoeren memoriaalboekingen.

De lineatuur van de invoerschermen is gelijk aan die op blz. 23.

Uitwerking

2 a

Invoeren inkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Crediteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
6/12	301214	1401	700	2	€ 36.300	€ 6.300
18/12	301215	1402	700	2	€ 24.200	€ 4.200

b

Invoeren verkoopboekingen

Datum	Boekings- stuk	Debiteur	Rekening- nummer	BTW-code	Bedrag	BTW- bedrag
4/12	401270	1304	840	2	€ 25.410	€ 4.410
4/12	401270		800		–€ 15.000	
4/12	401270		700		€ 15.000	
10/12	401271	1304	840	2	–€ 3.388	–€ 588
10/12	401271		700		–€ 2.000	
10/12	401271		800		€ 2.000	
12/12	401272	1302	840	2	€ 16.940	€ 2.940
12/12	401272		800		–€ 10.000	
12/12	401272		700		€ 10.000	
22/12	401273	1301	840	2	€ 38.962	€ 6.762
22/12	401273		800		–€ 23.000	
22/12	401273		700		€ 23.000	
23/12	401274	1301	840	2	–€ 5.082	–€ 882
23/12	401274		700		–€ 3.000	
23/12	401274		800		€ 3.000	

c

Invoeren kasboekingen

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debiteur/ Crediteur	Factuur	BTW-code	Bij	Af	BTW- bedrag
3/12	101246	041					€ 450	
9/12	101247	480			2		€ 968	–€ 168
9/12	101247	041					€ 484	
14/12	101248	130	1303	401260		€ 1.936		
16/12	101249	480			2		€ 968	–€ 168
30/12	101250	840			2	€ 10.164		€ 1.764
30/12	101250	800					€ 6.000	
30/12	101250	700				€ 6.000		
30/12	101251	230					€ 8.000	
30/12	101252	910					€ 90	

d

Invoeren boekingen ING Bank

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debitur/ Crediteur	Factuur	BTW-code	Bij	Af	BTW- bedrag
2/12	201288	130	1301	401262		€	8.470	
2/12	201288	440					€	4.000
7/12	201289	130	1303	401255		€	5.445	
7/12	201289	900					€	45
7/12	201289	230				€	10.000	
7/12	201289	470			2		€	2.662
15/12	201290	130	1301	401267		€	10.890	
20/12	201291	130	1304	401270		€	25.410	
20/12	201291	130	1304	401271			€	3.388
20/12	201291	140	1401	301209			€	9.559
20/12	201291	140	1402	301211			€	3.630
24/12	201292	130	1301	401273		€	38.962	
24/12	201292	130	1301	401274			€	5.082
24/12	201292	900					€	280
24/12	201292	140	1401	301212			€	6.776
24/12	201292	140	1401	301214			€	36.300
24/12	201292	460					€	450
28/12	201293	410					€	2.800
28/12	201293	412					€	180
28/12	201293	150				€	1.280	

e

Invoeren memoriaalboekingen

Datum	Boekings- stuk	Rekening- nummer	Debitur/ Crediteur	Factuur	Debet	Credit	
31/12	501252	412			€	560	
31/12	501252	150				€	560
31/12	501253	432			€	2.000	
31/12	501253	002				€	2.000
31/12	501254	433			€	2.400	
31/12	501254	013				€	2.400
31/12	501255	181			€	42.656	
31/12	501255	180				€	34.048
31/12	501255	182				€	8.608

■ ■ Controles met behulp van controleverslagen

Aan het eind van elke boekingsperiode draaien we van de ingevoerde financiële gegevens controleverslagen uit.

Als aan de hand van deze verslagen blijkt dat bij de invoer van de gegevens fouten zijn gemaakt, moeten we deze corrigeren.

Bij dit alles onderscheiden we twee typen boekhoudsoftware:

1 Bij de meeste pakketten worden de gegevens op de ingevulde invoerschermen onmiddellijk verwerkt op de grootboekrekeningen.

Als we in de controleverslagen fouten ontdekken, corrigeren we deze in

de oorspronkelijke invoerschermen. Daar vervangen we de onjuist ingevoerde gegevens door de juiste gegevens. De aangebrachte correcties worden automatisch 'doorgesluisd' naar de grootboekrekeningen.

Na het aanbrengen van de correcties draaien we opnieuw een controleverslag uit om te zien of nu alles correct is. Opnieuw geconstateerde fouten corrigeren we ook nu weer in de oorspronkelijke invoerschermen. Het voordeel van deze pakketten is dat we tot in lengte van dagen correcties kunnen blijven aanbrengen via de oorspronkelijke invoerschermen. Dit maakt deze pakketten zeer populair, omdat naast geoorloofde ook 'ongeoorloofde' wijzigingen in de oorspronkelijke invoerschermen kunnen worden aangebracht.

- Er zijn ook pakketten waar de via de invoerschermen ingevoerde gegevens niet onmiddellijk worden verwerkt op de grootboekrekeningen. In dit geval draaien we na invoer van de gegevens eerst een controleverslag uit, waarna we geconstateerde fouten via de oorspronkelijke invoerschermen kunnen herstellen.

Als dit is gebeurd, geven we opdracht tot verwerking van de gegevens op de grootboekrekeningen. Zodra we dit hebben gedaan, kunnen we nooit meer correcties via de oorspronkelijke invoerschermen aanbrengen. Wanneer dus uit een controleverslag van de bijgewerkte grootboekrekeningen blijkt dat er nog fouten in zitten, moeten we deze corrigeren via afzonderlijke correctieboekingen. Deze voeren we in via het invoerscherm memoriaalboekingen. Als na controle via een nieuw uitgedraaid controleverslag blijkt dat de fouten op de juiste manier zijn gecorrigeerd, geven we weer opdracht tot verwerking van de correcties op de grootboekrekeningen.

Te allen tijde blijven in deze pakketten dus de oorspronkelijk verwerkte gegevens op de grootboekrekeningen en de daarin aangebrachte correcties zichtbaar. Het is duidelijk dat controlerende accountants en de Belastingdienst grote voorstanders zijn van deze pakketten.

Wanneer we in een geautomatiseerde boekhouding de grootboekrekening oproepen, krijgen we deze te zien in de *gewijzigde scontrovorm*.

Zo verschijnt de rekening *700 Voorraad goederen* (zie blz. 14) als volgt op het scherm.

**Gewijzigde
scontrovorm**

700 Voorraad goederen

Datum	Omschrijving	Debet	Credit
1/12	Saldo	€	97.500
4/12	401270		€ 15.000
6/12	301214	-	30.000
10/12	401271	-	2.000
12/12	401272		- 10.000
18/12	301215	-	20.000
22/12	401273		- 23.000
23/12	401274	-	3.000
30/12	101250		- 6.000

Omdat grootboekrekeningen in de (*ongewijzigde*) *scontrovorm* wat makkelijker te 'doorgronden' zijn, hanteren we in dit boek meestal deze vorm.

Inleiding en algemene begrippen

Inleiding

1

- 1.1 Administratie geeft informatie
- 1.2 Bedrijfsadministratie
- 1.3 Decimaal rekeningenstelsel

■ ■ ■ 1.1 Administratie geeft informatie

In elk bedrijf worden over allerlei feiten en op allerlei plaatsen gegevens verzameld en vastgelegd. Vervolgens worden de gegevens bewerkt en doorgegeven aan de vragers naar deze bewerkte gegevens.

Het is de bedoeling dat met de verstrekte gegevens de kennis van de vrager wordt vergroot. Gegevens waarmee de kennis van een vrager wordt vergroot, noemen we *informatie*.

Informatie

De informatie moet geschikt zijn om te voorzien in de informatiebehoeften van functionarissen binnen het bedrijf, maar ook van personen en instellingen buiten het bedrijf. Zo zal een bank regelmatig informatie willen hebben over de gang van zaken in de bedrijven waaraan ze krediet heeft verleend.

Ook is het mogelijk dat de verkregen informatie opnieuw dienst gaat doen als gegeven om samen met andere gegevens tot nog meer verfijnde informatie te komen.

Het bovenstaande kunnen we schematisch als volgt weergeven.

Figuur 1.1 Schema informatieverzorging

Zodra een bedrijf zich systematisch bezighoudt met de activiteiten die in het zojuist gegeven schema naar voren komen, is sprake van *administreren*. Onder de administratie van een onderneming verstaan we het systematisch verzamelen, vastleggen en bewerken van gegevens, met als doel het verstrekken van die informatie waaraan behoefte bestaat.

■ ■ **Functies van de door de administratie verstrekte informatie**

De informatie die aan de administratie wordt ontleend, heeft een belangrijke functie bij:

- a het voorbereiden en het nemen van beslissingen;
- b het beheersen van de uitvoering van allerlei activiteiten;
- c het afleggen van verantwoording.

Ad a Informatie die wordt gebruikt bij het voorbereiden en het nemen van beslissingen

In elke onderneming worden door de leidinggevende functionarissen (het management) regelmatig beleidsbeslissingen genomen om de doelstellingen van de organisatie te verwezenlijken. Om de beslissingsvoorbereiding en de besluitvorming zo goed mogelijk te laten verlopen, moeten deze functionarissen beschikken over de informatie die zij vragen.

Ook voor werknemers, leveranciers, banken enz. kan informatie over het betrokken bedrijf van groot belang zijn voor de beslissingen die zij moeten nemen.

Zo is het voor werknemers erg belangrijk om informatie te krijgen over de resultaten van het bedrijf en om geïnformeerd te worden over de verwachtingen met betrekking tot de resultaten in de toekomst. Mocht uit de informatie blijken dat de toekomstverwachtingen zeer somber zijn, dan gaan zij mogelijkterwijls uitkijken naar een andere baan.

Ad b Informatie die wordt gebruikt bij het beheersen van de uitvoering van allerlei activiteiten

Op grond van de beleidsbeslissingen door het management moeten in een onderneming allerlei activiteiten worden uitgevoerd. Hierbij is het voor de functionarissen die het toezicht hebben op de uitvoering, van groot belang informatie te ontvangen over de wijze waarop de uitvoering plaatsvindt.

Vooraf wanneer voor bepaalde werkzaamheden van tevoren *normen* zijn opgesteld (bijvoorbeeld het uitvoeren van een bepaalde reparatie in een half uur of het behalen van een bepaalde omzet per maand) is informatie over de werkelijkheid erg belangrijk. Dan pas kunnen eventuele afwijkingen ten opzichte van de normen worden vastgesteld en kunnen de oorzaken worden opgespoord. Hierna kunnen dan de noodzakelijke maatregelen worden genomen. Op deze manier gaat de informatie naast *beleidsinstrument* (zie onder a) ook dienst doen als *beheersinstrument*.

De vergelijking van het werkelijk verloop van de uitgevoerde activiteiten met de verwachtingen die men daarover had, biedt de mogelijkheid van *controle*. Hieruit volgt dat informatie ook een nuttige functie vervult als controlemiddel op de activiteiten van de werknemers in het bedrijf.

Ad c Informatie die wordt gebruikt bij het afleggen van verantwoording

De functionarissen binnen het bedrijf moeten regelmatig verantwoording afleggen aan hun chefs over de werkzaamheden die zij hebben uitgevoerd. De chefs moeten dus worden voorzien van informatie over de uitgevoerde werkzaamheden.

Zo kunnen monteurs in een garagebedrijf verantwoording afleggen over hun tijdsbesteding door het noteren van de uren die zij aan de verschillende reparatie-opdrachten hebben besteed.

Ook voor de verantwoording naar *buiten* moet het bedrijf beschikken over informatie. Zo moet de eigenaar van een eenmanszaak zich tegenover de Belastingdienst (de fiscus) verantwoorden over de financiële activiteiten en het behaalde resultaat in zijn bedrijf. Hiervoor moet hij dus de nodige informatie verschaffen.

Nu de functies van de administratie zijn aangegeven, kan een wat meer volledige omschrijving worden gegeven van het begrip administratie, ook wel genoemd *bestuurlijke informatieverzorging* (BIV).

**Bestuurlijke
informatie-
verzorging
Administratie**

Onder de administratie van een onderneming verstaan we het systematisch verzamelen, vastleggen en bewerken van gegevens, met als doel het verstrekken van informatie ten behoeve van het nemen van beslissingen, het beheersen van de uitvoering en het afleggen van verantwoording.

Boekhouding

De *boekhouding* is een onderdeel van de administratie. Kenmerkend voor de boekhouding is dat deze betrekking heeft op de administratie van *geldwaarden* (euro's).

■ ■ Administratieve organisatie

Het geheel van organisatorische maatregelen die in een onderneming worden genomen om de bestuurlijke informatieverzorging op de juiste wijze te laten plaatsvinden, noemen we de *administratieve organisatie* (AO) van de onderneming.

We kunnen stellen dat de administratieve organisatie moet zorgen voor het opzetten en laten functioneren van een *informatiesysteem* waarmee de bestuurlijke *informatieverzorging* mogelijk wordt gemaakt. Het is duidelijk dat bij dit alles tegenwoordig in bijna elke onderneming gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van automatisering.

Voor het gehele terrein van het opzetten van een geautomatiseerd informatiesysteem ten behoeve van bestuurlijke informatieverzorging, gebruiken we vaak één naam: *bestuurlijke informatiekunde* (BIK). De technologie die hierbij wordt ingeschakeld, noemen we *informatie- en communicatietechnologie* (ICT).

**Administratieve
organisatie**

**Bestuurlijke infor-
matiekunde
Informatie- en
communicatie-
technologie**

■ ■ ■ 1.2 Bedrijfsadministratie

Bij de bespreking van de verschillende functies van de door de administratie verstrekte informatie in paragraaf 1.1, bleek dat deze wordt gebruikt om te voorzien in de informatiebehoeften van:

- personen en instellingen *buiten* de onderneming (leveranciers, banken, de fiscus e.d.);
- functionarissen *binnen* de onderneming.

In dit boek houden we ons vooral bezig met de vraag hoe kan worden voldaan aan de behoefte van functionarissen *binnen* de onderneming aan informatie over het zgn. *interne bedrijfsproces*.

Met name bij de industriële onderneming neemt het interne bedrijfsproces een zeer belangrijke plaats in.¹ De *industriële* onderneming wordt immers gekenmerkt door het feit dat de aard van de verkochte goederen verschilt van de aard van de ingekochte goederen, doordat bij de productie een *technische vormverandering* optreedt.

Bedrijfsadministratie

Onder de bedrijfsadministratie verstaan we het gedeelte van de administratie dat voornamelijk is gericht op het interne bedrijfsproces.

■ ■ Bedrijfsadministratie en planning

De bedrijfsadministratie begint met het uitstippelen van een plan voor de toekomst. Op basis van plannen voor de lange en de middellange termijn wordt in een *kortetermijnplan* vastgelegd wat in het *komende jaar* moet gebeuren.

Aan de hand van het kortetermijnplan wordt voor het eerstvolgende jaar voor alle activiteiten in de onderneming een *taakstellende begroting* opgesteld, die meestal wordt aangegeven met de naam *budget*.

Een belangrijk onderdeel bij de opstelling van het budget wordt gevormd door de budgettering van de opbrengsten en de daarmee verbonden *toegestane* kosten.

De gebudgetteerde cijfers voor opbrengsten en kosten vormen op hun beurt weer de basis voor de calculatie van allerlei *normen*, die in de komende korte periode gelden. Als grootheden waaraan een normatief karakter kan worden gegeven, noemen we standaardhoeveelheden en standaardprijzen van grond- en hulpstoffen, arbeidsuurtarieven, machine-uurtarieven, tarieven van kostenplaatsen, rabattarieven, kostprijzen van producten, enz.

Uit het voorgaande blijkt dat in de bedrijfsadministratie het *prospectieve* (= op de toekomst gerichte) element een zeer belangrijke rol speelt.

Aan het hanteren van de hiervóór bedoelde normen in de administratie besteden we vanaf de derde afdeling uitvoerig aandacht. In eerste instantie geven we daarbij antwoord op de vraag hoe we de diverse normen die in de komende periode gaan gelden, vooraf moeten berekenen. Vervolgens komt aan de orde hoe we de voorcalculatorisch berekende normen kunnen gebruiken in de nacalculatie bij het vergelijken van werkelijke met toegestane (= normatieve) cijfers.

¹ Dit geldt ook voor diverse dienstverlenende ondernemingen.

**Analytisch
resultatenoverzicht**

Hierdoor maken we een begin met het streven te komen tot een *analytisch resultatenoverzicht*, dat wil zeggen een overzicht waarin het totale in een bepaalde periode behaalde resultaat is gesplitst naar oorzaken. Door de vergelijking van de werkelijke kosten met de toegestane kosten, ondergaat het totale resultaat een eerste splitsing, namelijk in *verkoopresultaat* en *kostenresultaat*.

In de derde en vierde afdeling laten we zien hoe we tot een verdere verfijning in de analyse van het totale resultaat kunnen komen. Met een nog verdergaande analyse houden we ons bezig in het onderdeel 'Financiële rapportage en analyse' van Moderne bedrijfsadministratie.

■ ■ ■ 1.3 Decimaal rekeningenstelsel

In de rest van dit boek maken we bij het vastleggen van gegevens in het grootboek vrijwel steeds gebruik van het decimale rekeningenstelsel. Hierbij worden verwante rekeningen bij elkaar geplaatst in de volgende tien *rubrieken*:

Rubriek 0	Rekeningen van vaste activa, eigen vermogen, voorzieningen en vreemd vermogen lang
Rubriek 1	Financiële rekeningen
Rubriek 2	Controlerende tussenrekeningen
Rubriek 3	Rekeningen van voorraden grond- en hulpstoffen
Rubriek 4	Kostenrekeningen (= kostensoorten)
Rubriek 5	Rekeningen voor verdeling indirecte kosten
Rubriek 6	Fabricagerekening(en)
Rubriek 7	Rekeningen van voorraden gereed product en product in bewerking
Rubriek 8	Rekeningen voor vaststelling verkoopresultaat
Rubriek 9	Rekeningen voor opstelling winst-en-verliesrekening per periode

De rubrieken 0, 1, 2, 3 en 7 bevatten balansrekeningen, de rubrieken 4, 5, 6, 8 en 9 resultaatrekeningen.

Kenmerkend voor de rekeningen die zijn opgenomen in bovengenoemde rubrieken, is dat het *zuivere* rekeningen zijn. Dit houdt in dat het werken met bovenstaande rubriekindeling pas betekenis krijgt als in de boekhouding de *permanence*¹ wordt toegepast.

Elke rekening krijgt een nummer dat uit drie cijfers bestaat: rubriekcijfer – groepcijfer – rekeningcijfer

■ Voorbeeld 1.1

485 Indirecte verkoopkosten

Gevraagd

Verklaar de drie cijfers van dit rekeningnummer.

Uitwerking

4 rubriek 4, kostensoorten;

8 groep 8, verkoopkosten;

5 het specifieke cijfer van rekening 485 in de groep verkoopkosten.

Het rekeningenstelsel moet zodanig worden opgesteld, dat het *precies aansluit op de specifieke kenmerken* van het bedrijf. Het maken van een rekeningenstelsel is dus duidelijk 'maatwerk'.

Een *voorbeeld* van een rekeningenstelsel voor een handels- of industriële onderneming is vermeld op de losbladige bijlage bij dit boek. De nummers en de namen van de grootboekrekeningen die we in dit boek gebruiken, zijn in de meeste gevallen in deze bijlage terug te vinden.

Opgave 1.1

¹ Zie voor dit begrip hoofdstuk 2.